

ŽUPNIK I SVEĆENIČKA ZVANJA

Dr Josip SALAC

Tema o kojoj danas raspravljamo vrlo je važna i vrlo opširna. Radi se o jednoj od najsvetijih dužnosti apostolske službe. Nema doista veće i šire dužnosti nego brinuti se i nastojati da Crkva dobije dosta velik broj službenika kako bi mogla izvršivati svoju božansku zadaću. S time je povezano i dostojanstvo i uspješan rad i sam život Crkve. O tome ovisi u velikoj mjeri i spasenje ljudskoga roda: jer sva ova dobročinstva koja je Krist zaslužio svijetu dijele se ljudima jedino po službenicima Kristovim i djeliteljima tajna Božjih (Pio XI epistol. Officiorum omnium I. VIII. 1922).

Crkva je suočena s teškim problemom svećeničke vokacije. Sve se manje nalazi velikodušnih mladića koji bi bili spremni da se posvete službi Crkve kao njezini svećenici. U pojedinim mjesnim Crkvama na Zapadu sve se više osjeća nedostatak kandidata. Ne koriste ni moderno i komforno izgrađene sjemenišne zgrade ni vrlo ublažena sjemenišna disciplina koja nas pomalo i zbunjuje svojom slobodom koju pruža kandidatima svećeništva. Sjemeništa su ipak poluprazna. Da li je situacija kod nas bolja? Na prvi pogled izgleda da jest. Naša su sjemeništa puna. Čak broj kandidata i raste u našim bogoslovijama i već se osjeća nedostatak prostora u postojećim sjemeništima. Sve je urgentniji zahtjev da se otvori još jedna bogoslovija. No ipak: ne bismo se smjeli zavaravati brojem kandidata koji ulaze u sjemeništa. Jer, velik je broj onih koji i u dječačka sjemeništa i u naše bogoslovije ulaze a da nemaju pravoga zvanja i zbog toga je velik broj onih koji tokom studija otpadaju. Da spomenem samo jedan primjer iz zagrebačke bogoslovije: u deset godina — od šk. g. 1954/55. do 1963/64. došla su u bogosloviju 233 kandidata za zagrebačku nadbiskupiju. Od toga broja ostalo je do sada u sjemeništu 133. Od ovih su 83 svećenika, 11 ih je pred ređenjem za prezbiterat ove godine, 24 su akolite, a ostali su primili tonzuru ove godine. Ovi će uglavnom ostati. Prema tome 57 posto. Možemo li biti s time zadovoljni? Koji su uzroci izlaska? I gdje ih tražiti?

Smatram da bismo morali tražiti korijen problema. Sto hoću reći? Već prigodom izbora dječaka za dječačka sjemeništa trebalo bi uzeti oštrije kriterije u prosuđivanju da li je neki dječak sposoban za svećeničko zvanje. I tu smo kod naše teme. Briga za svećenički podmladak leži na svima nama svećenicima. II vatikanski koncil naglašuje: Pastir i biskup naših duša tako je osnovao svoju Crkvu da narod kojega je iza-

brao i svojom krvlju otkupio mora imati sve do konca svijeta svoje svećenike, da ne bi kršćani nikada bili kao ovce koje nemaju svoga pastira. Tu su volju Kristovu apostoli upoznali i po nadahnuću Duha Svetoga smatrali svojom dužnošću da izaberu ministre »koji će biti pogodni da i druge poučavaju«. Ta dužnost pripada svećeničkoj misiji, po kojoj svećenici sudjeluju u brizi za čitavu Crkvu da ne bi narodu Božjem nikada ovdje na zemlji ponestalo poslenika. (Presbyterorum ordinis 11).

Crkva je duboko uvjerena da Bog nikada neće tako napustiti svoje Crkve da bi joj ponestalo svećeničkih zvanja. U dokumentima crkvenim nalazimo to istaknuto na mnogo mjesta. Nema sumnje da Bog u svako doba određuje dovoljan broj ljudi za svećeništvo; inače bi Bog u nužnoj stvari uskratio pomoć svojoj Crkvi što je krivo reći, veli papa Pio XI u svojoj epistoli *Officiorum omnium* 1922.

No s druge strane traži Bog i našu suradnju u tom poslu. Svi smo dakle svećenici na to pozvani, svima nama je to dužnost, a napose župnicima i svima onima koji vrše pastoralnu dužnost. Kanon 1335. nalaže: »Neka porade svećenici, napose župnici, da dječake koji pokazuju znakove crkvene vokacije odvrćaju posebnom brigom od svjetovnih pogibelji, odgajaju u pobožnosti i . . . gaje u njima sjeme božanskog zvanja«. U zgodno ih pak vrijeme treba uputiti u sjemeništa da se tamo u odgoju dovrši što su oni započeli. Ako bi siromaštvo mladića bilo zaprekom, a sami svećenici ne bi mogli snositi troškove uzdržavanja u sjemeništu, neka potaknu pobožne osobe da pomognu predočivši im kako svetost tako i nezrecivu korist te stvari. II vatikanski koncil: Neka dušobrižnik podupire, i mlađe i starije, koje smatra pogodnima za takvu službu i kod toga neka se ne boji napora i brige da se prikladno priprave, da jednom — čuvajući njihovu potpunu nutarnju i vanjsku slobodu — budu pozvani od biskupa. Za to je od velike koristi brižno i razumno duhovno vodstvo (*Presbyterorum ordinis*).

Budući da kod nas kandidati za svećeništvo dolaze iz redova seljačkog življa u ogromnoj većini, na župnicima u prvom redu leži ta briga za buduće kandidate svećeništva. Na što bi morali napose paziti naši župnici kad šalju svoje mladiće u sjemenište? Kako upoznati poziv Gospodina? »Taj se poziv ne smije nikako tako očekivati kao da bi na izvanredan način dospio do ušiju budućeg svećenika. Njega valja više upoznati i prosuditi iz znakova po kojima i inače volja Božja postaje jasna razboritim kršćanima u dnevnom životu; te znakove moraju svećenici pažljivo promatrati« (*Presbyterorum ordinis* 11).

Koji su to znakovi? Na prvom mjestu nakana, želja, volja dječaka da jednom postane svećenikom. Župnik bi morao nastojati da stekne povjerenje dječaka u tolikoj mjeri da mu se ovaj može bez straha od posljedica povjeriti i očitovati da li ima volje za svećeništvo. U toj stvari imamo žalosnih iskustava. Događa se nerijetko da mladić proboravi i više godina u sjemeništu a da nema volje postati svećenikom. Ne usuđuje se to izjaviti svojim roditeljima, svom župniku pa ni poglavarima u sjemeništu bojeći se reagiranja svojih roditelja, napose majke, i svoga župnika eventualno dobročinitelja. Sjećam se jednog takvog slučaja: mladić je završio i vojnu dužnost, proboravio je dakle šest godina u sjemeništu, pa je tek onda priznao da ga nitko nije pitao ima li volje da

bude svećenik: ni roditelji, ni župnik, nego su ga jednostavno poslali u sjemenište, jer je bio pobožan, poslušan, revan i ministrant. I kroz sve te godine nosio je u sebi nemir i bojazan: što će biti ako izjavi svoju nesklonost prema svećeništvu. Tek nakon razgovora s duhovnikom smogao je snage da raščisti svoju situaciju i izađe iz bogosloviје.

Napose je potrebno da župnik utvrdi slobodu u odlučivanju i kod dječaka od petnaest godina. Možda će se gdjekome činiti nevjerojatnim ali je istina da ima roditelja, napose majki, koji čine i te kakvu presiju na svoga sina da pođe u sjemenište. Takav je onda uvijek u strahu da njegov izlazak ne nanese majci ili ocu težak udarac, od kojega će možda i svisnuti, pući joj sree. Upravo je ganutljivo priznanje jednoga mladića koji je šest godina proveo u sjemeništu a da nikad nije imao volje postati svećenikom. Jedino pritisak majke držao ga je u sjemeništu.

Poštujmo tu slobodu — i nutarnju — mladića u odlučivanju za i protiv zvanja. Nije uputno da se mladića na neki način sili da ostaje u sjemeništu prijeteći mu eventualnim kaznama, »paklom«, ako se ne odazove pozivu, ili da će biti nesretan u životu jer nije ostao »vjeran« svome pozivu, a zapravo ga nema. Jer nema poziva tamo gdje nije prihvaćen »egzistencijalno« da se poslužim modernim jezikom; gdje nema onog nutarnjeg osjećaja i uvjerenja: Bog me doista zove. Ta to će morati kandidat prije subdakonta i zakletvom potvrditi: »cum experiar ac sentiam a Deo me esse revera vocatum«.

Vrlo je važan i odlučan odnos župnika prema kandidatu svećeništva za vrijeme njegove priprave i u dječaćkom sjemeništu i u bogosloviји. Župnik bi trebao da prati mladića za vrijeme praznika, da bude prema njemu pun razumijevanja, da ga susreće i prima s očinskom dobroćom. Veoma porazno djeluje na kandidata ako se župnik odnosi hladno i nezainteresirano prema njemu. A ima takvih slučajeva i više nego što bi čovjek mislio. Nije tako rijetko da se sav kontakt župnika s njegovim sjemeništarcem ograniči na susret u sakristiji prigodom odlaska u sjemenište i povratka iz sjemeništa. Par riječi pozdrava i konvencionalnih riječi — i to je sve. Mene uvijek iznenađuje kad čujem od bogoslova da ga njegov župnik nikada ne pozove k sebi na razgovor, da nikada nije bio pozvan na ručak, pa čak ni prigodom proštenja, kad i onako ima svega u obilju na stolu. Takvom se prigodom rado sjećam svoga župnika koji me je kao bogoslova prigrlio poput oca; nije bilo dana da nisam bio na župnom dvoru, poslije mise sam obligatno imao doručak; ako me slučajno nije nekog dana bilo, slijedeći dan me je već pitao gdje sam bio i zašto nisam došao. Uputio me u kancelarijske poslove tako da sam već kao bogoslov naučio voditi urudžbeni zapisnik, voditi matice i izdavati izvatke iz raznih matica. S poštovanjem se sjećam tih dana, i sa zahvalnošću, dakako.

Vrlo je poželjno i potrebno da između župnika i poglavara sjemeništa vlada povjerenje. Poglavari su, dakako, prvi pozvani da upoznaju i prosude »iz znakova« da li je kandidat sposoban za svećeništvo na temelju prirodnih i milosnih darova što ih kandidat posjeduje. Oni se mogu u tom i prevariti jer sude ipak samo humano modo, ali treba ipak priznati da po svojoj službi primaju posebne milosti za ispravno prosuđivanje kandidata. I tu naime vrijedi ona riječ svetog Bernardina Sien-skog: »Općenito je pravilo svih posebnih milosti koje se darivaju nekom

razumnom stvorenju, da milost Božja, kadgod nekoga izabire za neku posebnu milost ili za kakav uzvišeni stalež dariva sva karizmata koje su onoj osobi tako izabranoj i njezinoj službi potrebne i da je obilno rese.« (Sermo de s. Ioseph). Kad se radi o ređenju, o pripuštanju k ređenju, i neće doći do neslaganja. No kad se radi o otpuštanju iz sjemeništa nastaju koji puta vrlo mučne situacije jer se gdjekoji župnici svom svojom energijom zauzimaju za svoga sjemeništarca ne prihvaćajući razloge koje im poglavari navode. A trebalo bi ipak imati na umu da je i poglavarima i te kako stalo da što veći broj kandidata, ali pogodnih kandidata, dođe do svećeništva i da se tek nakon zrelog prosuđivanja odlučuju da nekoga otpuste iz sjemeništa. I tu bi odluku trebali i župnici prihvatiti, makar koji put i teška srca. Napose želim istaknuti da je neumjesna intervencija u onom slučaju kad kandidat odilazi iz sjemeništa pozivajući se na savjet svoga duhovnika. Da ovo ne bi izgledalo kao »cicero pro domo sua« navodim mišljenje odličnog autora: Cappello: De sacra ordinatione 371. n. 2 »Si moderator spiritus non esse vocatum, ipse illius sententiam sequi tenetur, etsi forte aliter sentiant rector seminarii, parochus, episcopus aliive«.

Circulares litterae Sacrae Congregationis de sacramentis 27. XII 1955. također u toj stvari određuju:

II. 6. Quando alumnus superiori declaret se de consilio confessarii aut spiritus Moderatoris non esse ad sacerdotium idoneum, superior eius declarationi aquiescat, *quin ulteriora inquirat*; et, si subdiaconus vel diaconus existat, de eius reductione ad statum laicalem obtinenda cum Apostolica Sede agat.

Vrlo važnu ulogu ima župnik onda kad se radi o ređenju kandidata već za tonzuru. Još godine 1930 propisala je Kongregacija de sacramentis da se imade provesti skrutinij i sa strane župnika ne samo o znakovima zvanja kandidata i o njihovoj pobožnosti nego i o njihovu vladanju i prije i sada; a napose treba ispitati kako su se vladali u vrijeme praznika, nisu li pokazali lakomislenost ili nisu li se odviše bavili profanim stvarima i kakvo je javno mnijenje o njima. Da li su i njihovi roditelji, obitelji, na dobru glasu i kakvo je stanje u obitelji; ne sile li možda roditelji sina na ređenje prijetnjama, molbama, neprikladnim savjetima, a oni se možda opiru, ili bilo na kakav način tjeraju na ređenje bojeći se »sramote« ili bilo čega. Kongregacija je propisala i »upitnik« koji župnici imaju savjesno ispuniti i poslati biskupu.

Vrlo će koristiti da župnik ispita i zdravstveno stanje u obitelji. Nije li možda kandidat naslijedio nešto abnormalnoga od svojih roditelja, nije li hereditarno psihički opterećen. Posebno je važno ispitati nema li u obitelji, i u širem smislu, dakle kod djeda ili bake, i sa strane majke i sa strane oca, sklonosti prema alkoholu.

Trebalo bi da župnici vrlo savjesno i odgovorno izvijeste biskupa — preko sjemeništnih poglavara — o navedenim faktorima. Međutim, opaža se da dosta veliki broj župnika vrlo površno i nerado izvršuje tu svoju dužnost. Neki gledaju u tome neku vrstu »špijunaže« nad svojim sjemeništarcima pa zaziru od toga. Neki se boje prihvatiti odgovornost u tom pitanju: ako izvijestim svoje mišljenje i svoj sud, poglavari će kandidata otpustiti, a ja ne želim snositi za to odgovornost. No upravo se o tom

i radi. Ta suodgovornost leži na župniku. I toj se odgovornosti on ne može oteti. Sveta je kongregacija de sacramentis ponovno godine 1955. naglasila važnost i korist ovoga skrutinija i naredila da se Instrukcija ima svake godine pitomcima pročitati i protumačiti u dispozitivnom svom dijelu koji se odnosi na njih. Nema tu dakle bojazni od »špijunaže« jer svi bogoslovi znadu o toj dužnosti župnika.

U pojedinim slučajevima bit će korisno upitati i druge osobe, i klerike i lajike, o njihovu mišljenju o sposobnosti kandidata za svećeništvo. Jučer smo čuli da će u novom obredu biti baš naglašen i sud lajika o sposobnosti kandidata. — Što dakle župnik savjesnije i s većom odgovornosti ispuni ovu svoju dužnost, to je veća vjerojatnost da će se samo dostojni doista rediti za klerike i svećenike.

Na koncu želio bih naglasiti potrebu da župnici »sav kršćanski puk pouče o njegovoj dužnosti da Crkva ima uvijek svećenike koji su joj potrebni da ispuni svoju božansku zadaću. »Isti naime razlog umiruje kormilara lađe i one koji se na njoj voze ili ih sve zastrašuje.« I svećenike zanima kakvi će to novi svećenici ući u »collegium presbyteriale« s kojima će zajedno raditi na njivi Gospodnjoj, a vjerni puk zanima kakvi će to biti novi »predstojnici« njihove zajednice.

Svećenicima mora biti najprije na srcu da predoče vjernicima po svojoj službi u riječi i po svjedočanstvu svoga vlastitog života koji manifestira duh služenja i pravu paskalnu radost — uzvišenost i nužnost svećeništva. U propovijedima, katekezama i časopisima neka se jasno prikazuju zahtjevi mjesne i opće Crkve i smisao i odlike svećeništva. Ta u svećeništvu su s velikim teretima povezane i velike radosti i u njemu se naročito daje, kako to Oci uče, najveće svjedočanstvo ljubavi prema Kristu« (Presbyterorum ordinis). Pavao VI je u jednom svom govoru vrlo jasno naglasio tu potrebu: »Da bi se u srcima dječaka i mladića rascvjetalo i razvilo štovanje i sveto oduševljenje za svećenički život, potrebno je stvoriti podesan duhovni ambijenat, bilo u obitelji, bilo u društvu. Drugim riječima, iako nisu svi kršćani pozvani na svećeništvo i u redovnički stalež, ipak su svi dužni da žive i sude po duhu svrhunaravne vjere, i zato pokazati veliko štovanje prema osobama koje posvećuju svoj život vlastitom posvećenju, duhovnim interesima čovječanstva i na veću slavu Božju . . . Samo će se tako raširiti među kršćanskim narodom sensus Christi i olakšati procvat svećeničkih zvanja«. (Seminarium, p. 146; 1964).

Kršćanski bi puk morao shvatiti da svećenički poziv nije »žrtva« koju roditelji čine Bogu, nego da je to milosni poziv, čast za svaku majku i oca, za svaku obitelj. Svećenička bi majka trebala za svetom Elizabetom reći: »Odakle to meni? Ili sa presvetom Djevicom: »Veliča duša moja Gospodina, jer mi učini velike stvari Svesilni«. Previše možda govorimo u svojim propovijedima o žrtvi majke, a premalo o daru, blagonaklonosti, milosti poziva — sa strane Boga.

Vatikanski je koncil preporučio i naredio osnivanje Djela za svećenička zvanja. No to je briga biskupa. Dok se u nas ponovno ne oživi to Djelo, treba drugim načinima raditi na podupiranju zvanja, napose poticati vjernike na molitvu u smislu Gospodnje riječi: »Žetva je velika a poslanika malo. Molite dakle gospodara žetve da pošalje poslanike u svoju žetvu« (Mt 9, 37—38).

U tu svrhu neka se napose svečano i s dobrom pripravom i poukom obdržava: »Svjetski molitveni dan za crkvena zvanja« koji se svake godine slavi na drugu nedjelju po Uskrsu po odredbi pape Pavla VI. Molitva je prva i univerzalna dužnost jer je jedino Bog izvor svake vokacije.

Završavam riječima dekreta Optatam totius 5: »Svi svećenici neka smatraju sjemeništa srcem dijeceze i neka mu rado stave na raspolažanje svu svoju pomoć«.

SUMMARIUM

Defectus vocationum sacerdotalium dolendum sane est factum. Huius tamen facti non una causa, nec simplex, assignanda. Inde nec unum extat remedium. Si aliqua memorare cupimus, incipiendum esset ab illa haud semper recte observata methodo selectionis, quae tamen urgere etiam hodie dicenda est. Selectio haec non talis sit, ut praetereatur diligens ac intensa cura parochi vocationes colere, sequendo dictamina Magisterii Ecclesiae. Signa vocationis, quae observat, aestimet ut signa voluntatis divinae, unde non spernenda sed sequenda. Libertate utique candidati servata, parochus, praesertim tempore vacationum, candidato non omittat fieri pater et amicus. Ad hanc curam pertinet cum rectoribus seminarii contactum tenere, cooperari, notitias colligendi quae ad statum candidati rite dignoscendum utilia esse possunt. Fideles de sacerdotalis vocationis dignitate ac valore parochus instruat eorumque opem expetat. Tum parochi tum populi Dei in vocationibus curandis communis ac sacra res agitur.